

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum ad eam requiratur motus liberi arbitrii in peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

A simi, est illi de quo scriptum est: Misericordia nostra & gratia nostra. Unde & gratia nostra non per misericordiam sed per gratiam proximi, qui tamen dixerunt proximum sicut me ipsum.

Domini expellit peccatum: nam qui sine timore est, non poterit iustificari. & iterum per charitatem, secundum illud Luc. 7. Dismissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. & iterum per humilitatem, sed illud Iac. 4. Deus superbis resistit, humiliatur ergo. autem dat gratiam. & iterum per misericordiam, sed illud Pro. 15. Per misericordiam & fidem purgatur peccata. non ergo magis motus fidei requiritur ad iustificationem impij, quam motus praedictarum uiteturum.

B ¶ Præt. Actus fidei non requiritur ad iustificationem impij.

¶ Præt. Diversi sunt articuli fidei. Si igitur actus si-

dei requiritur ad iustificationem impij, videtur quod oportet hominem, quando primo iustificatur, de omnibus articulis fidei cogitare: sed hoc uidetur inconveniens, cum talis cogitatio longam tempore moram requirat. ergo ut detur quod actus fidei non requiritur ad iustificationem impij.

SED CONTRA est, quod dicitur Ro. 5. Iustifi-

cari igitur ex fide, pacem habeamus ad Deum.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * Mo-

tus liberi arbitrii requiritur ad iustificationem impij,

secundum quod mens hominis mouetur a Deo.

Deus autem mouet animam hominis, conuertendo eam ad seipsum, ut dicitur Psal. 84. secundum aliam

literam: Deus tu conuertens visibilibus nos, & ideo

ad iustificationem impij requiritur motus mentis,

qui conuertitur in Deum. Prima autem conuersio in

Deum sit per fidem, secundum illud ad Hebr. 11.

Accedentem ad Deum oportet credere, quia est. &

ideo motus fidei requiritur ad iustificationem impij.

C AD PRIMVM ergo dicendum, quod motus fidei

non est perfectus, nisi sit charitate informatus. unde

similis in iustificatione impij cum motu fidei, est

etiam motus charitatis. Mouetur autem liberum arbitrii in Deum ad hoc, quod ei se subiiciat: unde

etiam concurrit actus timoris filialis, & actus humi-

litatis. Contingit enim unum & eundem actum li-

beri arbitrii diversarum uitutum esse, secundum quod

una imperat, & alia imperatur, prout scilicet actus

est ordinabilis ad diversos fines. Actus autem mi-

sericordiae operari circa peccatum per modum

iustificationis. & sic sequitur iustificationem, vel per

modum præparationis, in quantum misericordes

misericordiam consequuntur, & sic etiam potest

precedere iustificationem: uel etiam ad iustifica-

tionem cōcurrere simul cum prædictis virtutibus,

secundum quod misericordia includitur in dilectione

proximi.

AD SECUNDUM dicendum, quod per cognitionem

naturalem hominum conuertitur in Deum, in qua-

ntur est obiectum beatitudinis, & iustificationis cau-

faunde talis cognitione non sufficit ad iustificationem.

Donum autem sapientie præsupponit cognitionem

fidei, ut ex supradictis * patet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Apost. dicit ad

Ro. 4. Credeti in eum qui iustificat impium, reputa-

bitur fides eius ad iustitiam, sed propositum gratiae

Dei. Ex quo patet, quod in iustificatione impij requiri-

actus fidei quantum ad hoc, quod homo credat Deum

est iustificatorum hominum per mysterium Christi.

ARTICVLVS V.

Vtrum ad iustificationem impij re-
quiratur motus liberi arbitrii
in peccatum.

A D QVINTVM sic proceditur. Videtur quod ad iustificationem impij, non requiratur motus liberi arbitrii in peccatum. Sola enim charitas sufficit ad deleti-
onem peccati, secundum illud Pro-
verb. 10. Vniuersa delicta operit
charitas: sed charitatis obiectum
non est peccatum. ergo non requi-
ritur ad iustificationem impij mo-
tus liberi arbitrii in peccatum.

B ¶ Præt. Qui in anteriora tendit, ad posteriora respicere non de-
bet, secundum illud Apost. ad Philip.

3. Quæ quidem retro sunt obliu-
scēs, ad ea vero quæ sunt priora
extendens meipsum ad destinatū
persequor brauiū superba vaca-
tions: sed tendenti in iustitiam re-
trorsum sunt peccata preterita. er-
go eorum debet obliuisci, nec
in ea se deber extendere per to-
tum liberum arbitrium.

C ¶ Præt. In iustificatione impii
non remittitur vnum peccatum sine
aliо. impiuи enim est a Deo dimi-
diā sperare veniam. si igitur in
iustificatione impii oportet libe-
rū arbitrii moueri cōtra peccatum,
oportet quod de oībus peccatis
suis cogitaret: quod vñ i inconve-
niens, tum quia requireretur ma-
gnū tempus ad huiusmodi cogi-
tationem: tum etiam, quia pecca-
torum quoruи est homo oblitus,
venia habere nō possit. ergo mo-
tus liberi arbitrii in peccatum nō re-
quiritur ad iustificationem impii.

SED CONTRA est, quod dicitur in
Psal. 31. Dixi, Cōfitebor aduersu-
me iniustitiam meā Domino, &
tum remisiſti impietatem p̄tū mei.

RESPON. Dicendum, quod sicut *
supra dictum est, iustificatio impii
est quidam motus, quo humana
mens mouetur a Deo a statu pec-
cati in statu iustitiae. Oportet igitur
quod humana mens habeat

ad utrumque extremorum secun-
dum motu liberi arbitrii. sicut se ha-
bet corpus localiter motu ab ali-
quo mouēt ad duos terminos
motus. Manifestum est autem in
motu locali corporū, & corpus
motum recedit a termino a quo,
& accedit ad terminum ad quē:
vnde oportet, quod mens humana,
dum iustificatur per motu liberi
arbitrii accedit peccato, & accedit
ad iustitiam. Recensius autem, & acce-
sus in motu liberi arbitrii accipitur

¶ Super Questionis
113. Articulum
quintum.

I N art. 5. eiusdem
q. dubium oc-
currat de oppo-
sitione iustitiae, &
culpa terminorum
iustificationis impii
ad 1. & 2. &
quoniam super hoc q. 28. art. 2.
magna controvēsia cor. Et 4. di-
videtur, & tamen
fundat quodammo-
ra rotam præfētē
doctrinam. Scitus
igitur in 4. distin. 14.
q. 1. probat dupli-
citer gratiam, & cul-
pam non opponi for-
maliter. Primo, quia
vna gratia una tan-
zum priuatio per se
opponit: sed gratia
est vna, & priuatio
culpa est multiplic-
plex diuerlarum ra-
tionum, ut patet de
tata diuersitate pec-
catorū ergo. Secun-
do, quia agens potes-
t. tunc, vel defecti-
ue super vnum op-
positorū potest co-
dem modo sūp non
esse alienius: sed ho-
mo potest superesse
culpa effectus, vel
defectus, non potest
super non esse
gratia, quia non esse
gratia est nihil, ad
quod creata posen-
tia non se extendit,
ergo non sunt forma-
liter opposita.

¶ Ad eundem ho-
rum iudicium est, q.
de culpa, & de gra-
tia dupliciter loqui
possumus, sūm actu
leundo, in actu. s.
peccati mortalis, &
in actu informata gra-
tia & sic clarum est,
q. opponuntur for-
maliter, pro quanto
rectitudine actus chari-
tatis, & obliquitas
peccati mortalis op-
ponuntur formaliter
oppoſitione priuati-
tua. Et hoc iam pro-
batum est ex hoc, q.
peccati mortale di-
recte est transgressio
præcepti charitatis,
que nihil diuina a-
miticia aequaliter est,
& sic non est pre-
sens quæstio, quoniam
de culpa remanente
post actum, & habitu
gratiae loquimur.
Alio ergo nō pos-
sumus loqui de cul-
pa & gratia, i. de ma-
culi, quia peccator
post peccatum diciur
peccator, & gratia,
id est dono habituali,
quo formaliter est
quis gratus Deo, nō
curando nunc de di-

fin.

QVAEST. CXII.

Functione inter gratiam, charitatem, & sibi necessario connexa. Et sic est ferme prelens, & dicimus quod grāia & culpa sunt formaliter opposita priuatiue, sicut tenebra, & lumen. Quid probatur ex hoc, quod auctor ab incommutabili bono, quā formāliter peccator post actum dicitur peccator, & auctor a Deo charitatis obiecto, cōtrariauit directe priuatiue conversionis ad Deum charitatis obiectum. Constat autem, quod culpa & grāia hāc importat, anerionem, & conversionem huiusmodi ergo &c.

**Trac. 46. in
Io. non pro-
eni a fine,
tom. 6.**

¶ Ad primam obiectionem Scot habes responsum in litera ex arti. i. huius q. in responso ad pri-

um, quod hinc terminus ad quem iustificationis est unus,

i. uultua metaphori-

ce dicta: ita terminu-

a quo, iniustitia, i-

eu iniquitas, & in

hoc conuenit omne

peccatum. Vnde di-

citur q. priuatio cul-

pae potest dupliciter fumi. s. in ordine ad

causam suam, cōver-

tionem ad cōmuni-

tabile bonum, & sic

non est vnius, sed di-

uersarum rationum

iuxta specificam di-

uerificare peccato-

rum. Alio modo fe-

cūdum commen-

rationem auctoris ab incōmutabili bo-

no, & sic ē vna, vnu-

sationis. Vnde om-

nia peccata mortalia

conuenient ex parte

auctoris, & non

multiplicat auctor-

is ex hac parte, sed

intendunt eam, sicut apōstoli impedimentorum in medio angel

elongatione a lumine. Et quia culpa est formaliter opposita gra-

tia, in quantum est priuatio conuerionis ad Deum, ut dictum est;

ideo negatur q. culpa, vt priuatio opposita gratia, non sit una.

¶ Ad secundā potest primo negari major, & dici, q. sufficit posse

in non esse alterius demeritorum: hoc enim modo homo potest

super non esse gratia.

Et ratio istius teritiū membris est, quando

alterum oppositum est ex altiori principio pendens. Secundo po-

test negari minor, pro quanto homo potest defectus super non

esse gratia, quia deficiens ponit obiectum diuina infinitio, & cō-

seruatione gratia in se. Ad probationem de annihilatione plu-

ries dictum est, q. gratia quando deficit haberi, non annihilatur

proper plures rationes alias dictas.

¶ In eodem s. articulo nota differentiam inter motum naturalem

& voluntatis, q. in natura idem numerus est motus localis, quo

acceditur a termino ad quem, & receditur a termino a quo. In

voluntate autem, quia animaliter oportet virumque fieri, alter

actus est, cuius obiectum est malum, a quo anima per modum

recedens se habet: & alter, cuius obiectum est bonum, ad quod

anima per modum acceditens se habet. Et propterea in litera

dicitur, quod duplex motus liber arbitrii requiritur. alter detesta-

tionis mali: & alter affectionis ad bonum, ex quibus diobus in-

tegrant quasi vnu modus voluntatis a malo in bonum, a culpa

ad iustitiam gratia.

¶ In eodem arti, in responso ad tertium aduerte, quod illud

verbū. Oportet quod homo singula peccata, quā cōmisit, &c;

non significat necessitatem simpliciter ad consequendam iustifi-

cationem, quia vnicus adūs, quo quis detestatur univeraliter

omne peccatum propter Deum, etiam si nunc oolit cogitare de sin-

gulis quā habet in memoria, paratus cogitare tempore confes-

sionis, sufficit ad iustificationem impii: quoniam prēceptum de

remembrance in particulari affirmatum est, & pro fēmel tan-

tum obligat, scilicet tempore confessionis, absolute loquendo.

Sed significat necessitatem naturalis progressus infirmatis hu-

ARTIC. VI.

mane de malo in bonum iustitiae gratia per impē-
scilicet per singulares attritiones peccatorum in vici-
tritionem eorum. paulatim enim innatum est nobis
extremo in extreum. Hac enim nostra conditio
est, potest absque huiusmodi attritionib⁹ quis suffi-

ciat in anima quidā motus detestan-
tis vniuersaliter omnia peccata

comissa, inter quā etiā inclu-

duntur peccata obliuioni tradi-

ta: q. homo in statu illo est sic

depositus, ut etiam de his qua-

nō meminit, cōteretur, si me-

moriae adessent: & iste motus

concurrit ad iustificationem.

G

ARTICULVS VI.

Vtrum remissio peccatorum debet nu-
merari inter ea, quae requiruntur
ad iustificationem impī.

A D SEXTVM sic proceditur.
Videtur quod remissio pec-
catorum non debet numerari
inter ea, quae requiruntur ad iu-
stificationē impī. Substantia n-

onum cōnumerari his, quē ad

rem requiruntur, sicut hō non

debet cōnumerari aī& cor-

pori: sed ipsa iustificatio impī ē

remissio peccatorū, ut dictum

est, ergo remissio peccatorū nō

debet cōputari inter ea, quae ad

iustificationē impī requiruntur,

¶ 2 Pr̄t. Id ē gratia infuso,

& culpæ remissio, sicut id est

illumina- & tenebrarū expul-

sio: sed idem non dēt cōnumne-

rari sibi ipsi, vñū. multitudini

I

consecutione consummatur iste motus: tum quādri-

mini a quo, in nullo motu haber rationē remi-

ssione induētū. Constat autem, quod remissio pec-
catorum, ad terminū ex pulsio culpa, q. est terminus a quo, & iste est mo-

¶ Ad hoc dicitur, quod quād modū in omni me-

do naturē ex parte agentis exigit quād ducim, qui-

ter in termino ad quem, s. inductionis forme inten-

sionis oppositi, primo fit inducō forma intenti, &

expulso oppōti, ut patet in illuminatione, in qua

aer illuminetur, & excludatur a tenebra: ex hoc exclusio-

luminatur, excluditur a tenebra: per hoc exclusio-

luminatur, & peruenit ad terminū. Ita in hoc mo-

do impī terminus ad quem habet in se dū. Induc-

titū, & remissiōnē culpæ, & hac habet cōfinitur in-

propterē in litera dicitur, quod in remissione pec-
catorum iustificatio impī.

¶ In responsione ad primum, dubium configūra-

Iustificatio impī dicitur esse ipsa remissio pec-
catorum, quād modū terminū specificat motus, qui

terminū ciudēt. It proprie tice licet expulso oppo-

siūtū: quād am cū accidit hoc, exemplū p̄missi-

motus, seu motus tam successiū, quam per se tem-

pe. Exemplū secundi est illuminatio ab eī, sed a

lumine, male ergo uidetur dicitur, quād

dicitur remissio peccatorum, secundū quād remis-

sionē sumit a termino, tanquam remissio culpa in termi-

niū significans talē motum.

¶ Ad hoc dicitur, quod motus, seu mutatio est dupli-

ce cuī terminū inductionis rationē est expulso oppo-

siūtū: quād am cū accidit hoc, exemplū p̄missi-

motus, seu motus tam successiū, quam per se tem-

pe. Exemplū secundi est illuminatio ab eī, sed a

lumine, male ergo uidetur dicitur, quād

dicitur remissio peccatorum, secundū quād remis-

sionē sumit a termino, tanquam remissio culpa in termi-

niū significans talē motum.

¶ Ad hoc dicitur, quod motus, seu mutatio est dupli-

ce cuī terminū inductionis rationē est expulso oppo-

siūtū: quād am cū accidit hoc, exemplū p̄missi-

motus, seu motus tam successiū, quam per se tem-

pe. Exemplū secundi est illuminatio ab eī, sed a

lumine, male ergo uidetur dicitur, quād

dicitur remissio peccatorum, secundū quād remis-

sionē sumit a termino, tanquam remissio culpa in termi-

niū significans talē motum.